

MAGYAR NEMZETI BANK

**FELMÉRÉS A HITELEZÉSI
VEZETŐK KÖRÉBEN
A BANKOK HITELEZÉSI
GYAKORLATÁNAK
VIZSGÁLATÁRA**

2009. AUGUSZTUS

**A 2009 második negyedévére vonatkozó
felmérés összesített eredménye**

A 2009 második negyedévére vonatkozó felmérés összesített eredményének ismertetése

2009. augusztus

Felmérés a hitelezési vezetők körében a bankok hitelezési gyakorlatának vizsgálatára
A 2009 második negyedévére vonatkozó felmérés összesített eredményének ismertetése
2009. augusztus

Az elemzést készítette: Homolya Dániel
(Pénzügyi stabilitás)

Kiadja a Magyar Nemzeti Bank
Felelős kiadó: Hevesi Nóra
1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

HU ISSN 2060-9604 (on-line)

Tartalom

Összefoglaló	5
Az eredmények bemutatása	6
1. A háztartási hitelezési szegmens	6
2. A vállalati hitelezési szegmens	7
3. Az önkormányzati finanszírozási szegmens	9
1. számú melléklet: A hitelállományok alakulását és a kérdőívre adott válaszokat bemutató ábrák	10
Háztartási szegmens	10
Vállalati szegmens	17
Önkormányzati szegmens	28
2. számú melléklet: Módszertani összefoglaló	30

Összefoglaló

A Magyar Nemzeti Bank 2003 tavaszán indította el a banki hitelezési folyamatok jobb megértését szolgáló felmérését. A legújabb, 2009 második negyedévre vonatkozó, idén júliusban végzett felmérés a háztartási és vállalati szektor hitelezését és az önkormányzatok bankok általi finanszírozását vizsgálta. A hitelkínálati folyamatok kvalitatív jellegű tényezőinek lehető legszorosabb nyomon követése érdekében a jegybank a felmérést negyedévente végzi el.

A háztartási hitelezéssel kapcsolatban a felmérés megállapítja, hogy ugyan az előző negyedévinél kisebb arányban, de 2009 második negyedévében tovább folytatódott a kihelyezni kívánt hitelmennyiség és a hitelkereslet csökkenése. A felmérésben részt vevő bankok továbbra is inkább szigorításokról számoltak be. Az előző felméréshez képest már kevesebb bank jelezte hitelezési feltételeinek szigorítását a lakáscélú hitelezésben, ugyanakkor a fogyasztási hitelezés területén a szigorítók aránya növekedett. A szigorítás elsősorban a nem árjellegű feltételekben (a minimális hitelképességi szint növekedésében, a minimális önrész megemelésében, a havi törlesztés jövedelemhez viszonyított arányának és a hitelfedezeti arányának a csökkenésében) jelentkezett. 2009 második negyedévében szinte egyöntetűen a háztartási hitelfortfolio romlásáról számoltak be a bankok mind a lakáscélú, mind a fogyasztási hitelek szegmensében, de a korábbinál kevesebb bank számított további romlásra a következő félévben. A válaszadók előrejelzései alapján mindkét szegmensben a szigorítások megállása várható, sőt nettó értelemben, az aggregált válaszok alapján a jelenlegi szigorú hitelezési gyakorlathoz képest némi enyhítés prognosztizálható az elkövetkező két negyedév során. A szigorítások megtorpanását, illetve az esetleges enyhítéseket a likviditási helyzet javulása, illetve a gazdasági kilátások indokolják, ugyanakkor volt olyan bank, amely azt jelezte, hogy az ügyfelek hitelfelvevő kapacitásának romlása csak a jelenlegi feltételek némi enyhítésével kompenzálható. A közelmúltban megjelent külföldi hitelezési felmérések is szigorításról számoltak be a háztartási szegmensben, de a magyar eredményekhez hasonló módon csökkent a szigorítók aránya.

A vállalati hitelpiacon a hitelezési hajlandóság csökkenése megállt a nagy- és közepes vállalatok, illetve a kis- és mikrovállalatok finanszírozásában, ugyanakkor az üzleti célú ingatlanhitelezésben tovább csökkent a hitelezési hajlandóság. A vállalati finanszírozás következő féléves időszakára vonatkozóan a bankok a kihelyezni kívánt hitelmennyiség fenntartását, illetve enyhé növelését jelezték előre. A hosszú lejáratú hitelek kereslete – a beruházások visszaesése miatt – tovább csökkent, de a rövid lejáratú hitelek iránti igények nőttek, így a válaszadók összességében a vállalati hitelek iránti kereslet némi erősödését érzékelték. A bankok – elmondásuk szerint – az előző negyedévihez képest immáron kisebb arányban szigorítottak, elsősorban az egyes iparág-specifikus problémák, illetve az érzékelt kockázatok miatt. Az előző felméréshez hasonlóan a likviditási helyzetet, mint szigorításhoz hozzájáruló tényezőt már kevés szereplő említette. A válaszadók döntő többsége a portfólióminőség romlását tapasztalta 2009 második negyedévében, a bankok szerint a portfólióromlási trend folytatódni fog a következő félévben is. Immáron az elmúlt három felméréshez hasonlóan, az üzleti célú ingatlanhitelezésben a válaszadók jelentős többsége a kihelyezni kívánt hitelmennyiség visszafogásáról számolt be, ami a hitelezési feltételek és standardok további szigorításával párosult. A vállalati szegmensre vonatkozó hazai eredmények hasonlóak a külföldi jegybankok felméréseiben jelzettekhez, azaz a szigorítási tendenciák enyhüléséhez.

Az önkormányzati szektorban az előző negyedévben növekedett a hitelkereslet. Ez a folyó finanszírozási igényeknek és az európai uniós támogatási programoknak köszönhető, ugyanakkor a bankok az elmúlt negyedévben is tovább szigorították hitelezési feltételeiket.

Az eredmények bemutatása¹

A felmérés eredményeit a kapott válaszok alapján szöveges elemzésben, illetve a válaszokat bemutató grafikonok segítségével ismertetjük. Az egyes részpiacokra vonatkozó ábrákat az 1. számú melléklet tartalmazza. A 2. számú melléklet módszertani összefoglalót ad², a hitelezési állományokra vonatkozó adatok a 3. számú mellékletben jelennek meg, míg a kérdésekre adott válaszok részletesen a 4., 5. és a 6. számú mellékletekben találhatók meg. (A 3., 4., 5. és 6. mellékletek külön Excel alapú fájl-mellékletben találhatók meg az MNB honlapján.) **A visszatekintő kérdések 2009 második negyedévére, az előretekintő kérdések a következő féléves időszakra, azaz 2009 harmadik–negyedik negyedévére vonatkoznak. A kérdések a negyedévvél korábbi állapothoz képest tapasztalt változásokra koncentrálnak: a visszatekintő kérdések esetében 2009 első, az előretekintő kérdések esetén pedig 2009 második negyedéve a viszonyítási alap. A válaszok összesítése során az egyes szegmensekben fennálló piaci állomány alapján súlyozzuk a kapott válaszokat (piaci részesedés alapú súlyozás).**

1. A HÁZTARTÁSI HITELEZÉSI SZEGMENS

A bankok válaszai alapján elmondható, hogy 2009 második negyedévében (piaci részesedés alapján) is többen számoltak be a hitelezési hajlandóság csökkenéséről, mint a megelőző negyedévre vonatkozóan, de növekedést, illetve csökkenést jelzők arányának különbsége csökkent. Ugyanakkor a lakáscélú hitelekhez kapcsolódóan az előző negyedévhez képest kevesebb bank számolt be a hitelezési standardok és feltételek szigorításáról, míg a fogyasztási hitelek esetében az előző felmérésben jelzeteknél többen szigorítottak (1. ábra). Előretekintve, 2009 harmadik és negyedik negyedévére a bankok a hitelpiac stabilizálódását várják, azaz a hitelezési hajlandóság csökkenésének, illetve a szigorító tendenciák megállását. 2009 második negyedévében szinte egyöntetűen háztartási hitelportfólió romlásáról számoltak be a válaszadó intézmények mind a lakáscélú, mind a fogyasztási hitelek szegmensében, de a korábbinál kevesebb bank számít további romlásra a következő félévben.

A második negyedévben a 2009 első negyedévére jellemző szinten maradt a nettó szigorítók aránya a lakáshitelek esetén (mintegy 10%), ugyanakkor a fogyasztási hitelekre vonatkozóan a megelőző negyedévinél többen, mintegy 55 százalékos arányban jeleztek szigorítást. A fogyasztási hitelek közül a megújuló hiteltermékeknél (folyószámlahitel, hitelkártya), illetve egyéb típusú hiteltermékeknél (személyi kölcsön, áruhitel, gépjármű-finanszírozás) szigorítottak elsősorban a megkérdezett intézmények. A bankok előrejelzései alapján mindkét szegmensben a szigorító tendenciák lassulása várható, sőt nettó értelemben az aggregált válaszok szerint a jelenlegi szigorú hitelezési gyakorlathoz képest némi enyhítés várható az elkövetkező két negyedév során. Az elmúlt negyedévi szigorítás ugyanazokban a nem árjellegű feltételekben (a minimális hitelképességi szint növekedésében, a minimális önrész megemelésében, a havi törlesztés jövedelemhez viszonyított arányának és a hitelfedezeti arányának a csökkenésében) jelentkezett, mint amelyet az előző felmérés során jelöltek meg a bankok. Ugyanakkor az árjellegű tényezőkben némileg vegyes a kép: míg a hitelfolyósítási díjak mind a fogyasztási hitelezési, mind a lakáscélú hitelezési szegmensben csökkentek az újonnan folyósított hitelek esetében a bankok beszámolója alapján, addig a forrásköltség feletti kamatszpred a fogyasztási hitelek esetén növekedett, azaz szigorúbbá tették a bankok ezt a feltételt, míg a lakáscélú hitelek esetén a bankok közel fele a kamatfelár csökkenéséről számolt be. A szigorítások mögött meghúzódó okok hasonlóak az előző felmérés eredményeihez, hiszen a bankok a likviditási megfontolások háttérbe szorulását jelezték, ugyanakkor továbbra is a hitelezési feltételek szigorodásához járultak hozzá a kedvezőtlen gazdasági kilátások, illetve a bankok kockázatkerülő magatartása is. A következő negyedévre enyhítést jelzők a hitelkamat és forrásköltség közötti kamatszpred csökkentését jelezték előre, amit a likviditási helyzet javulása és a gazdasági kilátások indokolhatnak. Volt olyan bank, amely a gazdasági kilátásokat említette

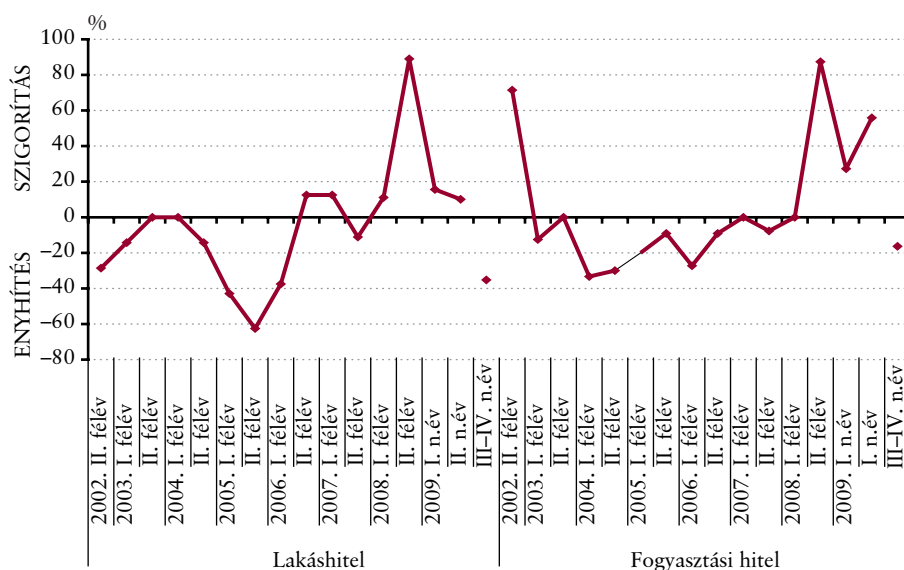
¹ A háztartási szegmensben 13 (lakáscélú hitelek: 9 intézmény, fogyasztási hitelek: 13 bank, továbbá 4 banki tulajdonban lévő pénzügyi vállalkozás), a vállalati szegmensben 7 banktól kaptunk választ, míg az önkormányzati hitelezés tendenciáiról 6 intézményt kérdeztünk meg. Az intézmények elektronikusan adták át válaszaikat a jegybanknak. Immáron negyedévente elektronikusan töltik ki a bankok a kérdőíveket, és évente egyszer, az év első negyedévében folytatott felmérés kapcsán személyes interjúra is sor kerül.

² A módszertani összefoglalóból (2. számú melléklet) érdemes kiemelni néhány kulcsfogalmat. A kihelyezni kívánt hitelmennyiség a válaszadó intézmény adott szegmensben meglévő terjeszkedési, állománynövelési szándékát tükrözi. Hitelezési standardoknak nevezzük azokat a belső banki szabályokat, melyek meghatározzák, hogy a bank milyen ügyfeleknek, ügyfélcsoportoknak (ágazat, terület, méret, pénzügyi mutatók stb. szerinti besorolás alapján) és milyen típusú hitelt (csak fedezett, beruházási, folyószámla stb.) nyújt. A hitelezési feltételek ár-, illetve nem árjellegűek lehetnek. A nem árjellegű hitelnyújtási feltételek (pl.: fedezeti követelmények, adós kötelezettségvállalásai, hitel/hitelkeret maximális nagysága stb.) konkrét szerződéses feltételek, a bank csak ezek mellett hajlandó a hitel folyósítására. Az árjellegű tényezőkre vonatkozó kérdések között a kamatszint és a forrásköltség közötti szpredre és a kockázati prémiumra kérdeztünk rá.

1. ábra

Hitelezési feltételek / hitelképességi standardok a lakáscélú és a fogyasztási hitelek piacán

(a szigorítást és enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

meg enyhítésre vonatkozó indokként, amit az magyarázhat, hogy rossz gazdasági körülmények között a megszigorított árjellegű feltételek fenntartása az új hitelfelvevők helyzetét rendkívül megnehezíti.

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség a bankok válaszai alapján mind a lakás-, mind a fogyasztási hitelek esetében némileg kisebb mértékben esett vissza, mint 2009 első negyedévében (mindkét szegmensben nettó értelemben immáron kevesebb, mint 20 százalékos arányban jelezték a hitelezési hajlandóság visszaesését). A következő félévre előretekintve, a válaszok alapján feltehető, hogy a kihelyezni kívánt háztartási hitelek állománya várhatóan nem változik jelentősen. A hitelkereslet esetén eltértek a fogyasztási és a lakáscélú hitelekre vonatkozó tendenciák. Míg a bankok közel 20 százaléka nettó értelemben a lakáscélú hitelekre vonatkozó érzékelt kereslet növekedéséről számolt be (a forintbitelekre vonatkozó kereslet növekedett, míg a devizahitelek iránti kereslet stagnált), addig az előző felméréshez hasonlóan erőteljes csökkenést jeleztek a fogyasztási hitelek szegmensében. A válaszok alapján a hitelkeresletben a következő féléves időszakban szignifikáns növekedés nem várható (2009 harmadik és negyedik negyedévében): a bankok várakozása alapján a fogyasztási hitelek csökkenése meg fog torpanni, a forint lakáshitelek iránti kereslet (a támogatott lakáshitel-konstrukciók erőteljes szigorításával összhangban) csökkenni, míg a devizaalapú lakáshitelek iránti kereslet növekedni fog.

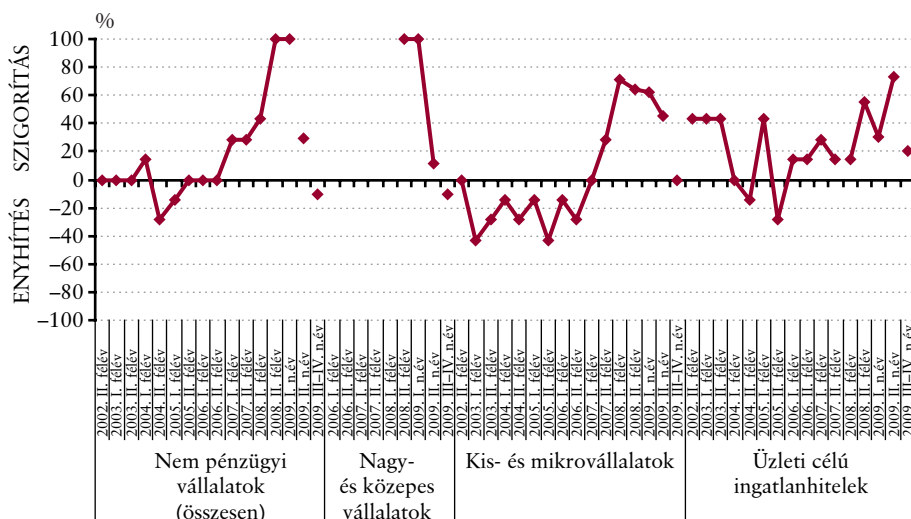
A fogyasztási hitelekben belül vizsgálva a különböző termékkategóriákat, látható, hogy a kihelyezni kívánt mennyiség csökkenése elsősorban a szabad felhasználású jelzáloghiteleket és a gépjárműhiteleket érintette, miközben a bankok többségének jelzése szerint a megújuló hiteltermékek (hitelkártyák és folyószámlahitelek), illetve egyéb hiteltermékek (elsősorban személyi hitelek) esetén 2009 második negyedévében nőtt a hitelezési hajlandóság. Ugyanakkor a növekedési irányként megemlített megcélzott termékcsoportokat (megújuló hiteltermékek, illetve egyéb hiteltermékek) érintette leginkább a feltételek szigorítása a második negyedévben.

2. A VÁLLALATI HITELEZÉSI SZEGMENS³

A vállalati hitelezésben az előző felméréstől eltérően a bankok immáron a kihelyezni kívánt hitelmennyiség közel változatlan-ságát jelezték (az előző negyedévhez viszonyítva). Az üzleti célú ingatlanhitelezésben viszont továbbra is határozottan jelentkezik a kihelyezni kívánt hitelmennyiség visszafogásának szándéka, üzleti célú ingatlanhitel-állomány alapú piaci részesedést

³ A 2009-es első felméréstől kezdve a nem pénzügyi vállalatok kategóriáján belül összevontuk a nagy- és közepes méretű vállalatok kategóriáját a kérdéseknél, így nagy- és közepes vállalatokra, illetve kis- és mikrovállalatokra bontva elemezzük a nem-pénzügyi vállalatok finanszírozását. Az üzleti célú ingatlanhitelek esetében a korábbi gyakorlatnak megfelelő kategorizálást alkalmazzuk.

2. ábra

Hitelképességi feltételek és hitelezési standardok az egyes vállalati kategóriákban és az üzleti célú ingatlanhiteleknel*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

tekintve a szereplők 65 százaléka számolt be a kihelyezni kívánt hitelmennyiség csökkenéséről, miközben a többi szereplő változatlan hitelezési hajlandóságot jelzett. A következő féléves időszakra vonatkozóan a bankok a hitelezési állomány fenntartását, illetve enyhe növelését jelezték előre (a kihelyezni kívánt mennyiség növelését nettó értelemben a válaszadók majdnem 40 százaléka célozza). Míg a nagy- és közepes vállalatok esetén a válaszadók 16 százaléka jelezte, hogy növelni kívánja a kihelyezett hitelállományt, addig a kis- és mikrovállalati szegmensben ez az arány közel 40 százalékos (az előző negyedév végéhez képest). A visszafogott hitelezési hajlandóság továbbra is a hitelezési standardok és feltételek szigorításával párosult, de az általános vállalati finanszírozási szegmensben a szigorító hitelintézetek aránya visszaesett. Az árjellegű és nem árjellegű feltételek egyaránt szigorodtak, de a hitelezéshez kapcsolódó díjak, kockázati prémiumok, forrásköltség feletti felárak emelkedését immáron az eddigiekhez képest kevesebben jelezték. A nem árjellegű tényezőket (elsősorban fedezeti követelmények, illetve maximális futamidő) a bankok határozottan tovább szigorították, miközben a monitoring tevékenységüket 2009 második negyedévében tovább erősítették. A következő féléves időszakban a bankok többsége a hitelezési feltételek szigorításának megállását jelezte előre.

Az előző felmérésben előrejelzettekkel összhangban a likviditási helyzet (források elérhetőségének nehezülése, forrásköltségek magas szintjének fennmaradása) már csak a válaszadók csekély része szerint járult hozzá a banki szigorításokhoz; mindez a likviditási helyzet rendeződésének köszönhető.

A szigorításhoz sokkal inkább az egyes iparágakra jellemző specifikus problémák és a kockázati tolerancia megváltozása járult hozzá. A következő féléves időszakra vonatkozóan a likviditási feltételek és tőkehelyzet szigorítást növelő szerepe még tovább csökken a bankok várakozásai szerint. A válaszadók szerint hitelezési feltételek szigorítását az ipárgspecifikus tényezők és némileg a gazdasági kilátások magyarázzák majd. A bankok válaszai alapján a vállalati hitelek iránti kereslet az elmúlt negyedévben a megelőző időszakhoz képest némileg növekedett. Ez a növekedés az előző negyedévi felméréshez hasonlóan nem homogén: miközben a rövid lejáratú hitelek iránti kereslet növekedett, a hosszú lejáratú hitelek iránti kereslet tovább csökkent, ugyanakkor a forint hitelek iránti kereslet némileg mérséklődött, miközben a devizahitelek iránt növekvő keresletet tapasztaltak. A következő féléves időszakban a bankok többsége a kereslet növekedését várja, immáron a hosszú lejáratú finanszírozás iránt is, mind forint alapú, mind devizalapú hitelek esetében. Az előző két felméréshez hasonlóan 2009 második negyedévére is a portfólió romlásáról számoltak be a válaszadók. A következő félévre is ez a várakozás a vállalati hitelezésben, 2009 második félévére is a bankok többsége portfólióromlást jelezte előre. Továbbra is elsősorban a feldolgozóiparban, az építőiparban, pénzügyi tevékenységben, az ingatlanokkal, illetve gazdasági szolgáltatással foglalkozó szektor kapcsán számoltak be a válaszadók a portfólió minőségének romlásáról, de a bankok a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, illetve a szállítás, raktározás iparági portfóliók romlását is kiemelték. A következő félévben szinte minden iparágban portfólióromlást vár a bankok többsége, kivételt a villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás, illetve az információ és kommunikáció (IT, távközlés) üzletágak jelentik, ahol a válaszadók egyike sem vár portfólióromlást.

Az elmúlt két felméréshez hasonlóan, az üzleti célú ingatlanhitelezésben a válaszadók jelentős többsége (nettó értelemben 65 százalék) a kihelyezni kívánt hitelmennyiség visszafogásáról számolt be, mely párosult a hitelezési feltételek és standardok további szigorításával. A visszafogás és szigorítás határozottan jelentkezett mindegyik üzleti célú ingatlanhitelezési szegmensben (lakásprojektek, bevásárlóközpontok, logisztikai központok, irodaprojektek) is. Ugyanakkor előretekintve, a következő féléves időszakra az látszik, hogy összességében a bankok döntő többsége további szigorításokat, illetve a hitelezési hajlandóság visszafogását tervezi, miközben a logisztikai központok esetén a válaszadók csupán 20 százaléka számolt be a kihelyezni kívánt hitelmennyiség további visszafogásáról, de a hitelezési feltételek, standardok módosítását a bankok ebben az ingatlantípusban nem tervezik. A válaszadók az üzleti célú ingatlanhitelek portfóliójának romlását jelezték 2009 második negyedévére is (nettó értelemben közel 86 százalékos arányban), a következő féléves időszakban a portfólió minőségének további rosszabbodását körülbelül ugyanennyien várják, piaci részesedés alapján a válaszadók közel 90 százaléka.

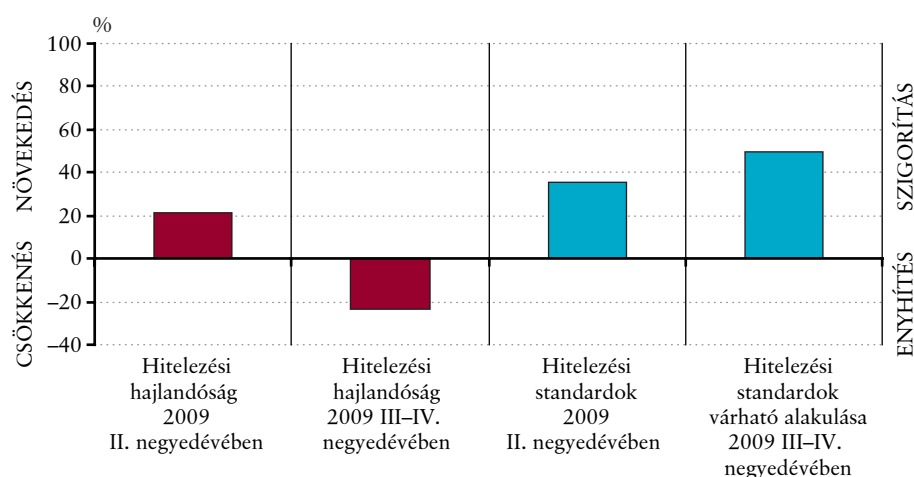
3. AZ ÖNKORMÁNYZATI FINANSZÍROZÁSI SZEGMENS⁴

Az előző negyedévre vonatkozóan az önkormányzati finanszírozásban a kereslet növekedéséről számolt be a bankok többsége (közel 60 százalék). Az előző felméréstől eltérően a bankok által kihelyezni kívánt hitelmennyiség csökkenése megállt, a megkérdezettek 20 százaléka nettó értelemben a kihelyezni kívánt hitelmennyiség növekedéséről számolt be, amit a tőkehelyzet stabilitásával és a piaci verseny csökkenésével magyaráztak a megkérdezettek. Ugyanakkor a következő félévben, ha kismértékben is, de a bankok ismét a kihelyezni kívánt hitelmennyiség csökkenését várják. Az e szegmensben meghatározó bankok felmérésünk alapján 2009 második negyedévében tovább szigorították hitelezési standardjaikat és feltételeiket, és az elkövetkezendő féléves időszakra is ez a várakozásuk. Ez, hasonlóan a vállalati szegmenshez, az ár- és nem árjellegű feltételek szigorításában is tükröződött. A bankok válaszai alapján a kereslet érzékelt növekedését a folyó kiadásszükséglet növekedése és az európai uniós támogatások önerőszükséglete indokolja. A megkérdezettek az elmúlt negyedévihez hasonló tendenciát várnak a keresletet illetően a következő féléves időszakra is. Egyúttal a bankok többsége az önkormányzati portfólió romlását tapasztalta az elmúlt negyedévben, és ugyanezt várja 2009 harmadik és negyedik negyedévére is.

3. ábra

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség és a hitelképességi standardok/ feltételek az önkormányzati finanszírozásban

(a növekedést és csökkenést, illetve a szigorítást és enyhítést jelzők arányának különbsége)

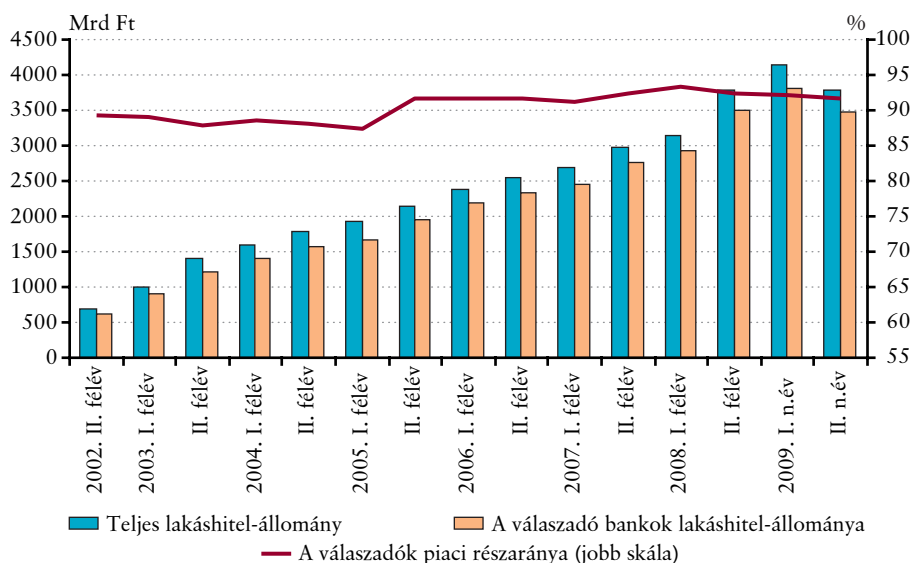
⁴ A felmérés során együtt vizsgáljuk a hitel, illetve kötvény-alapú finanszírozást, mivel lényegében azonos módon közelítik meg a bankok a két finanszírozási formát, különbségek elsősorban a közbeszerzési szabályok eltéréseiben nyilvánulnak meg.

1. számú melléklet: A hitelállományok alakulását és a kérdőívre adott válaszokat bemutató ábrák

HÁZTARTÁSI SZEGMENS

4. ábra

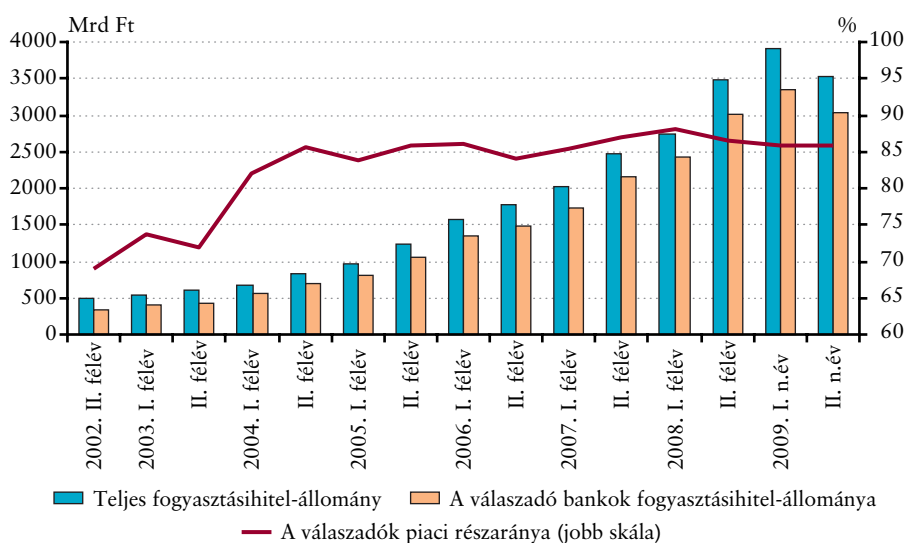
A lakáscélú hitelállomány és a kérdőívet kitöltő bankok piaci részesedése

Megjegyzés: a vizsgált félévek során változott a megkérdezett bankok száma és köre (pl. fúzió hatására, új bank bevonásának hatására). 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

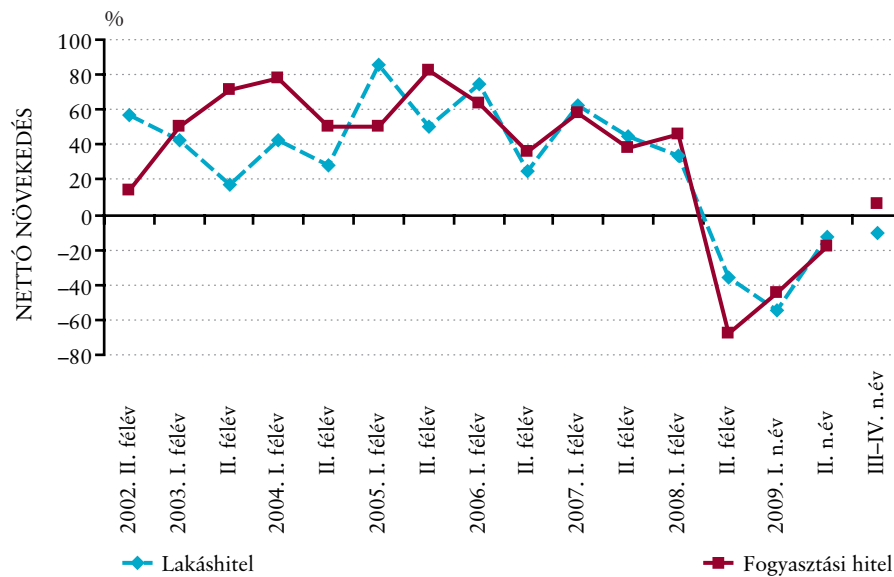
5. ábra

A fogyasztási hitelek állománya és a kérdőívet kitöltő bankok piaci részesedése

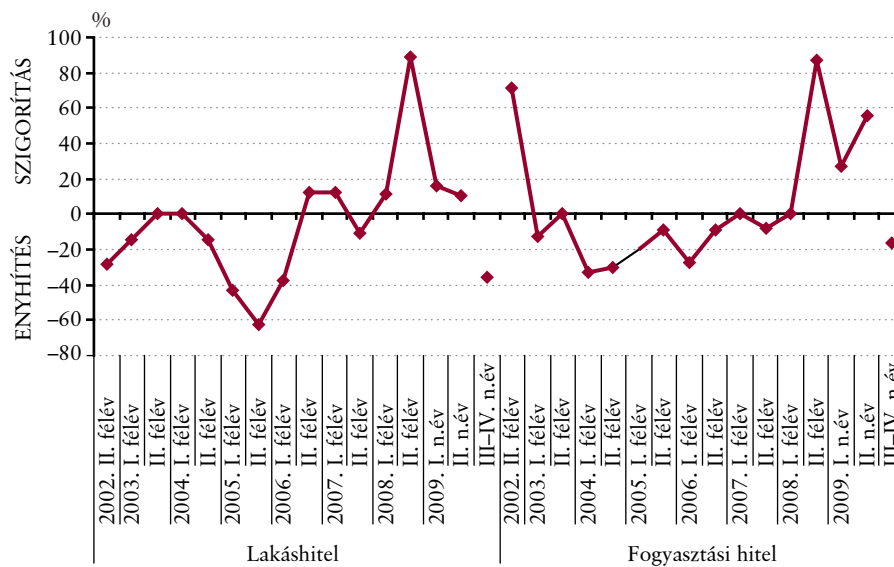

Megjegyzés: a vizsgált félévek során változott a megkérdezett bankok száma. Az ábra csak a megkérdezett bankok piaci részarányát tartalmazza a banki portfólión belül, a pénzügyi vállalkozások részesedése nem jelenik meg. 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

6. ábra

Kihelyezni kívánt hitelmenyiség a lakáshitelek és a fogyasztási hitelek piacán*(erősebb és gyengébb hitelezési hajlandóságot jelző bankok arányának különbsége)*

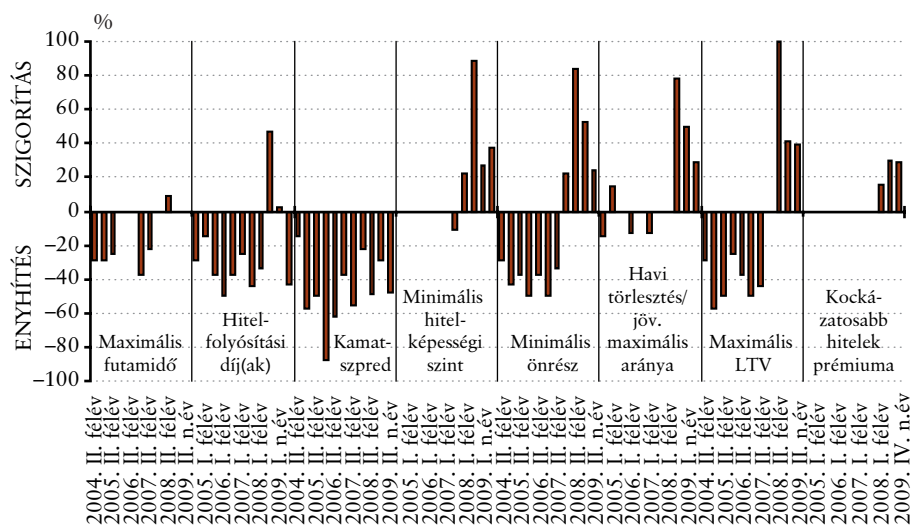
7. ábra

Hitelezési feltételek/hitelképességi standardok a lakáscélú és a fogyasztási hitelek piacán*(a hitelezési standardokban szigorítást és enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

8. ábra

Hitelezési feltételek a lakáscélú hitelek piacán

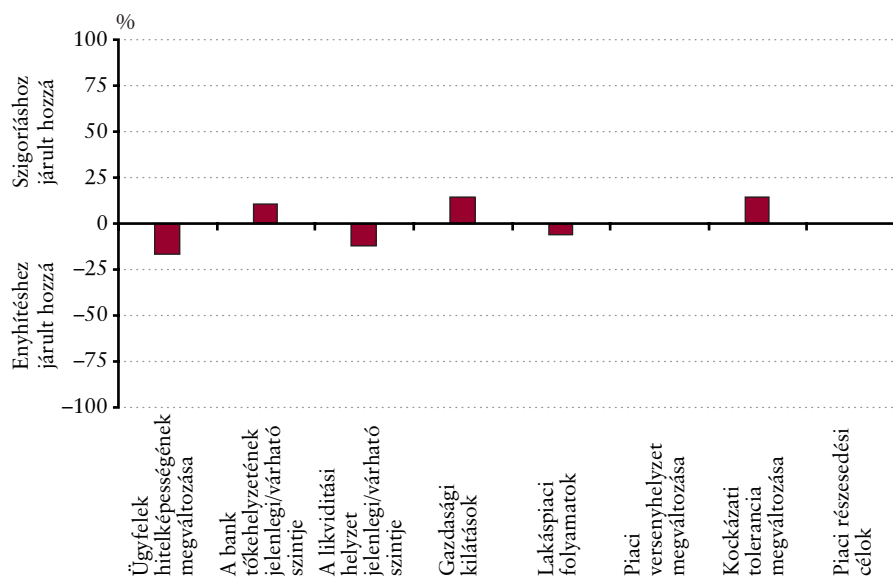
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

9. ábra

A hitelképességi standardok és a hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a lakáscélú hitelek esetében

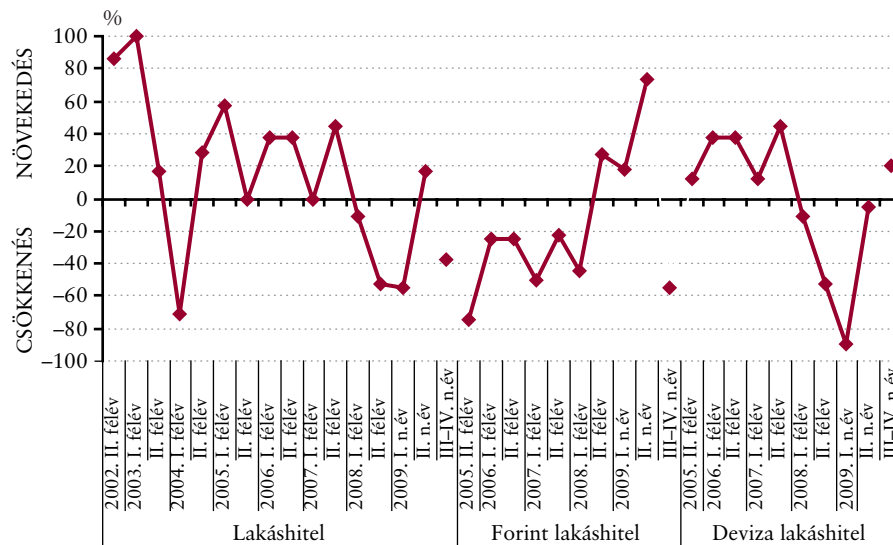
(az adott tényező kapcsán a szigorításhoz, illetve enyhítéshez hozzájárulást jelző bankok arányának különbsége)

10. ábra

Hitelkereslet a lakáscélú hitelek piacán

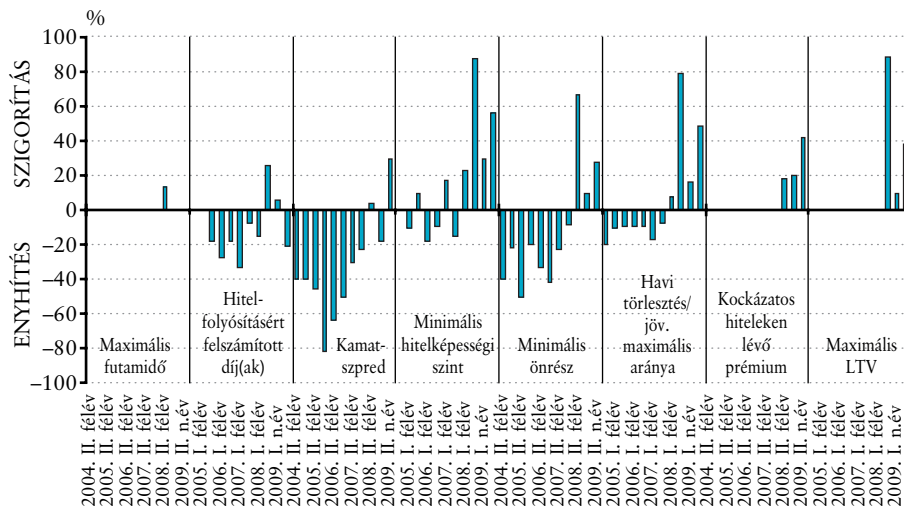
(a növekedést és a csökkenést jelző bankok arányának különbsége)

11. ábra

Hitelezési feltételek a fogyasztási célú hitelek piacán

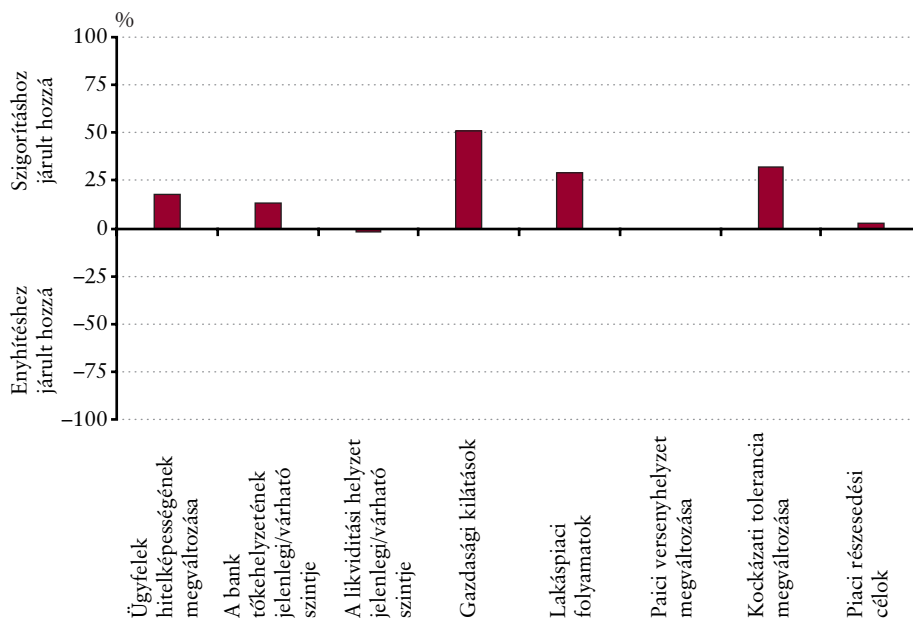
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

12. ábra

A hitelképességi standardok és a hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a fogyasztási célú hitelek esetében

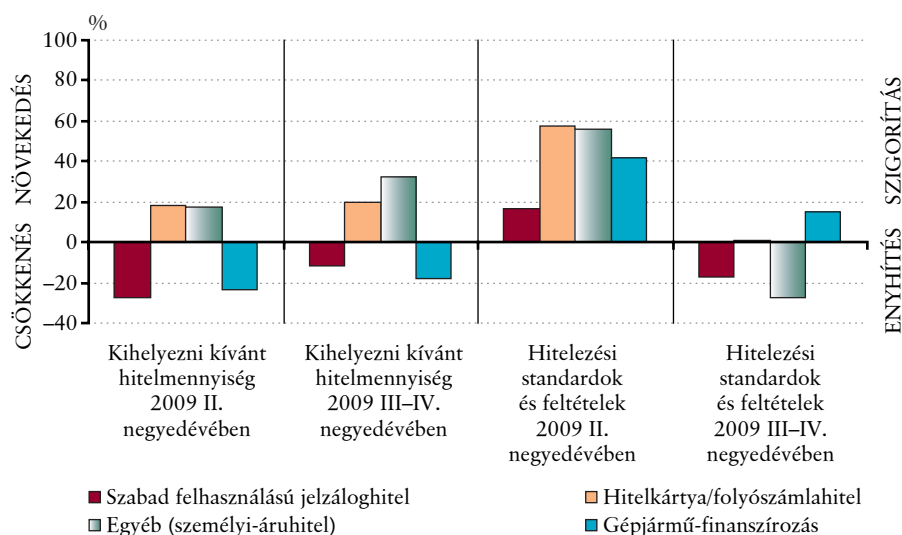
(az adott tényező kapcsán a szigorításhoz, illetve enyhítéshez hozzájárulást jelző bankok arányának különbsége)

13. ábra

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség és a hitelképességi standardok/feltételek a különböző fogyasztási típusú hiteltermékeknek

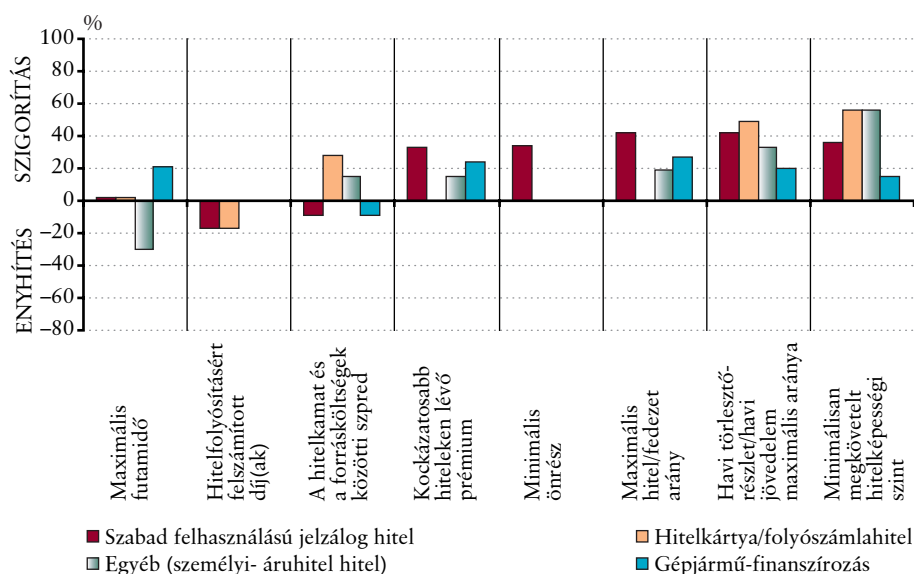
(az adott választ jelző bankok nettó aránya)

14. ábra

Hitelezési feltételek a különböző fogyasztásihitelek-termékeknél

(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

15. ábra

Hitelkereslet a fogyasztási hitelek piacán

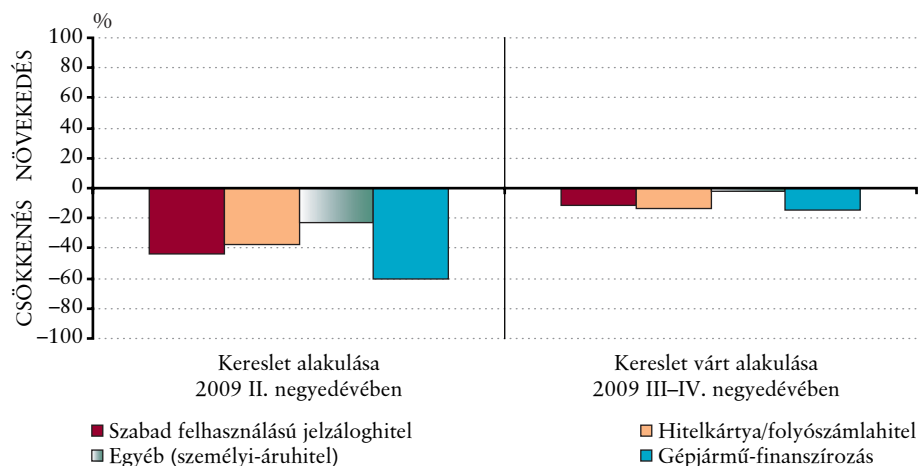
(a növekedést és a csökkenést jelző bankok arányának különbsége)

16. ábra

A hitelek iránti kereslet a különböző fogyasztási hiteltermékeknél

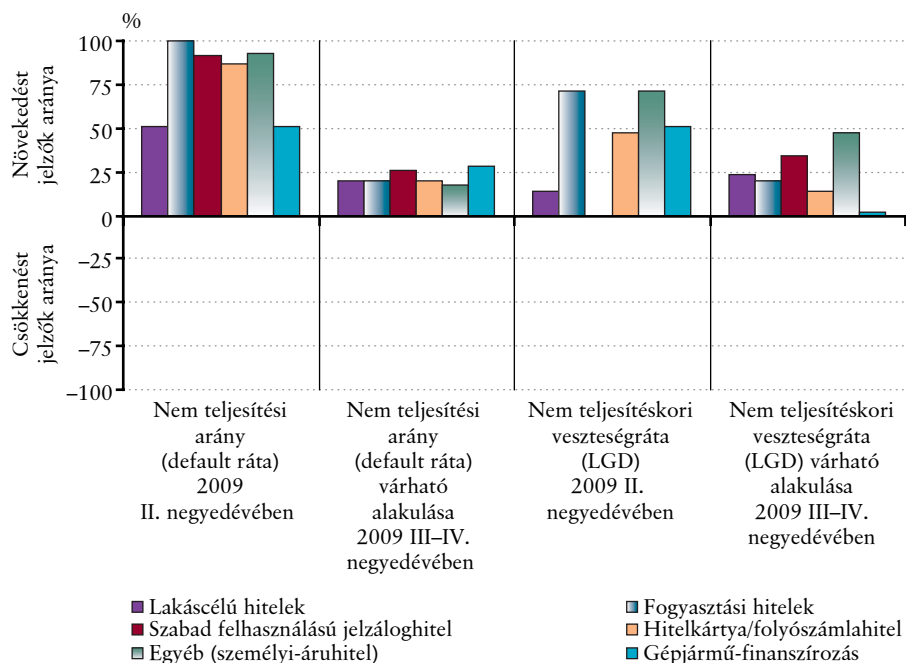
(a növekedést, illetve csökkenést jelző bankok arányának különbsége)

17. ábra

A háztartási hitelek nem teljesítési aránya és a nem teljesítéskori veszteségrátája

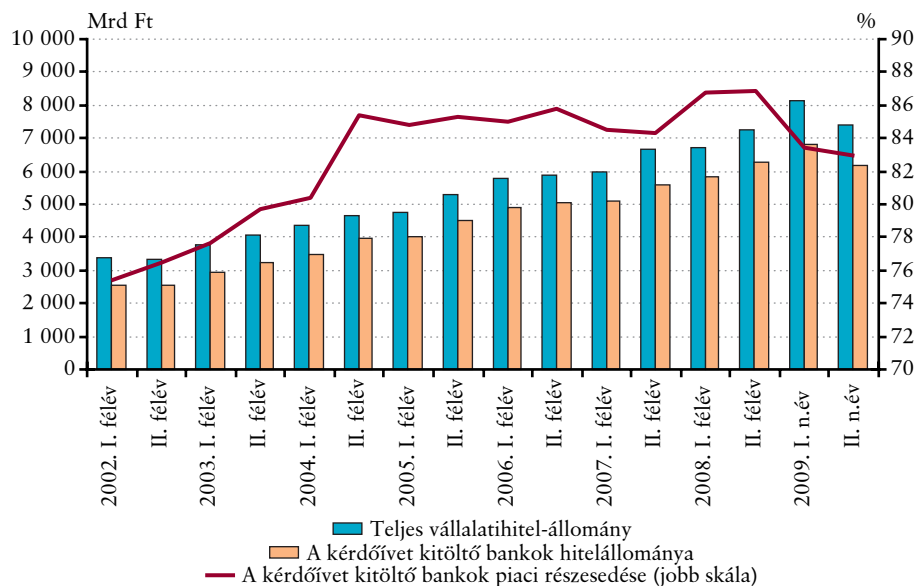
(kockázatnövekedést és -csökkenést jelzők arányának különbsége)

VÁLLALATI SZEGMENS

18. ábra

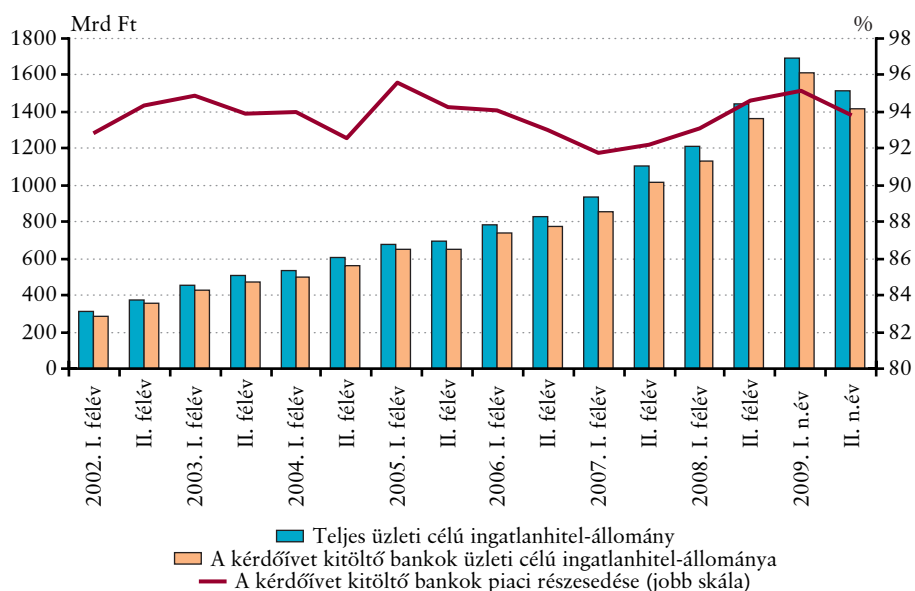
A teljes vállalatihitel-állomány és a vállalati kérdőívet kitöltő bankok részesedése

Megjegyzés: 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

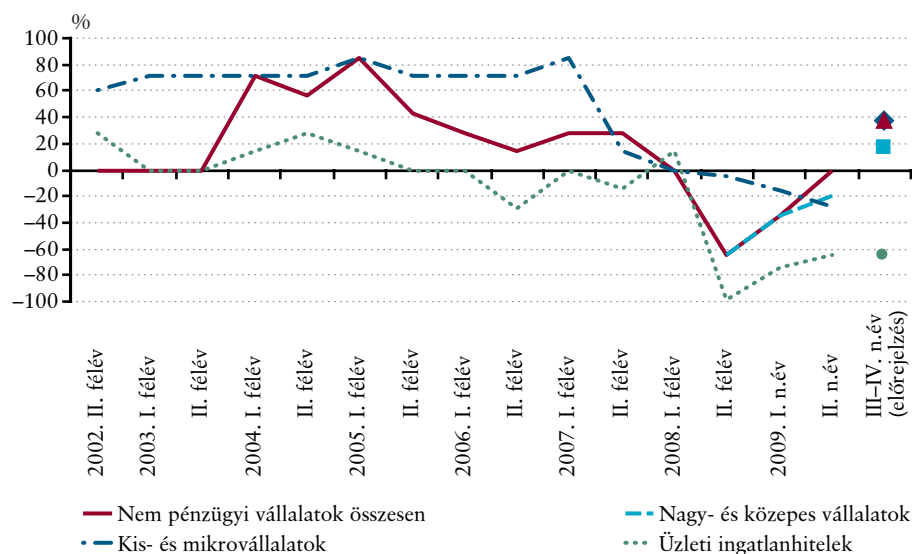
19. ábra

Az üzleti célú projekthitelek állománya és a kérdőívet kitöltő bankok részesedése a teljes projekthitel-állományból

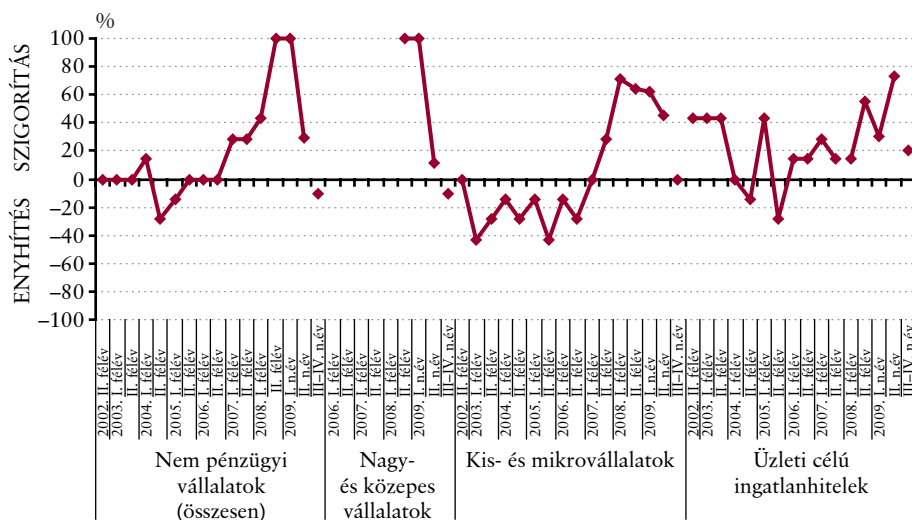

Megjegyzés: 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

20. ábra

Kihelyezni kívánt hitelmenyiség a vállalati hitelek piacán*(erősebb és gyengébb hitelezési hajlandóságot jelző bankok arányának különbsége)*

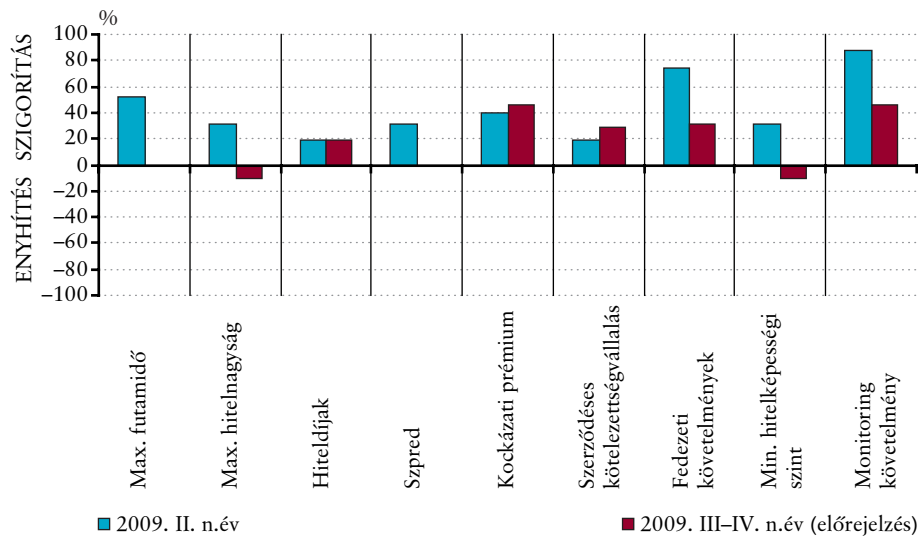
21. ábra

Hitelképességi feltételek és hitelezési standardok az egyes vállalati kategóriákban és az üzleti célú ingatlanhiteleknel*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

22. ábra

Hitelezési feltételek a vállalati üzletágban

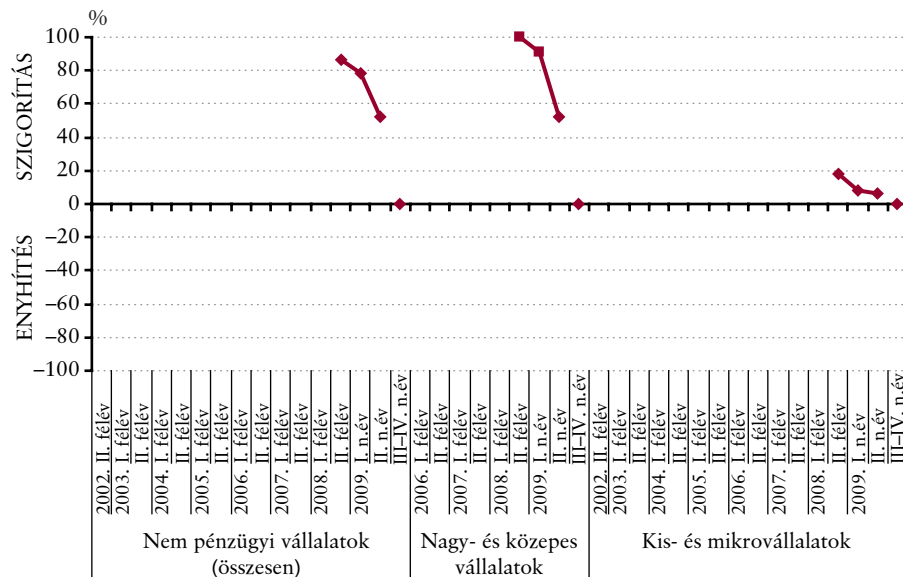
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

23. ábra

A maximális futamidő az egyes vállalati kategóriákban

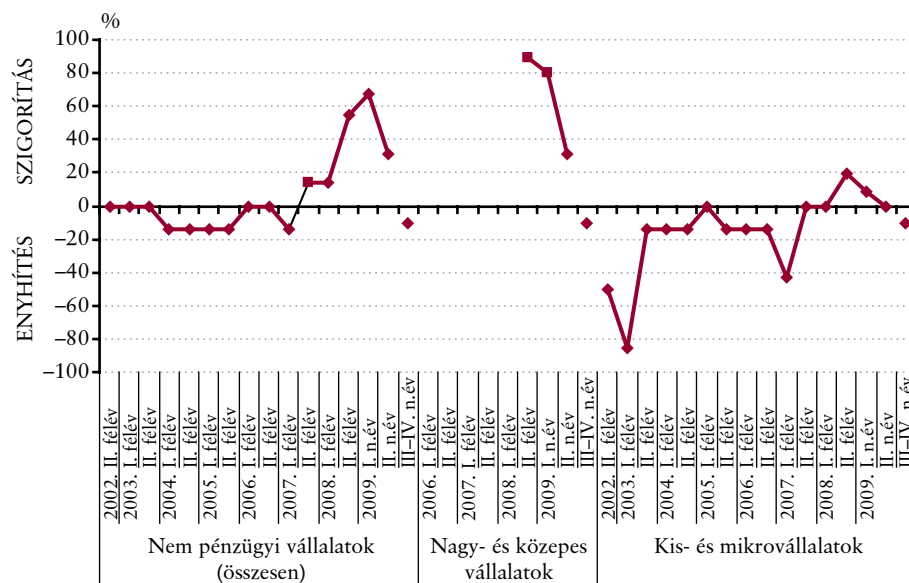
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

24. ábra

A hitel/hitelkeret maximális nagysága az egyes vállalati kategóriákban

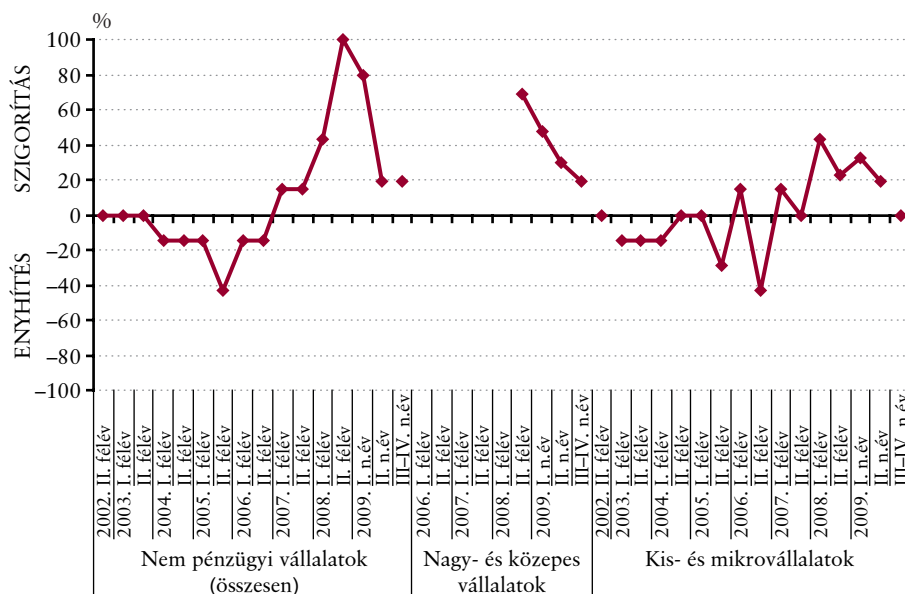
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

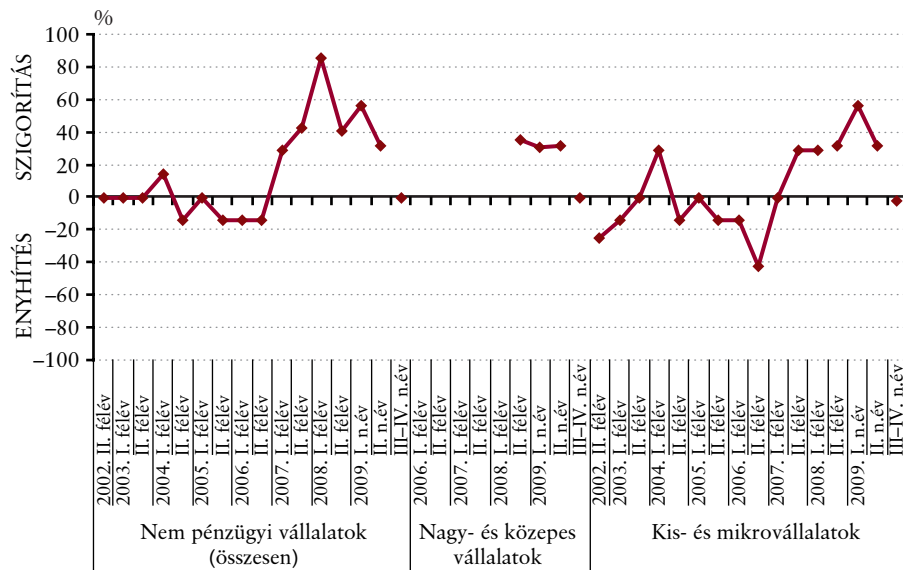
25. ábra

A hitel/hitelkeret nyújtásáért felszámított díj(ak) az egyes vállalati kategóriákban

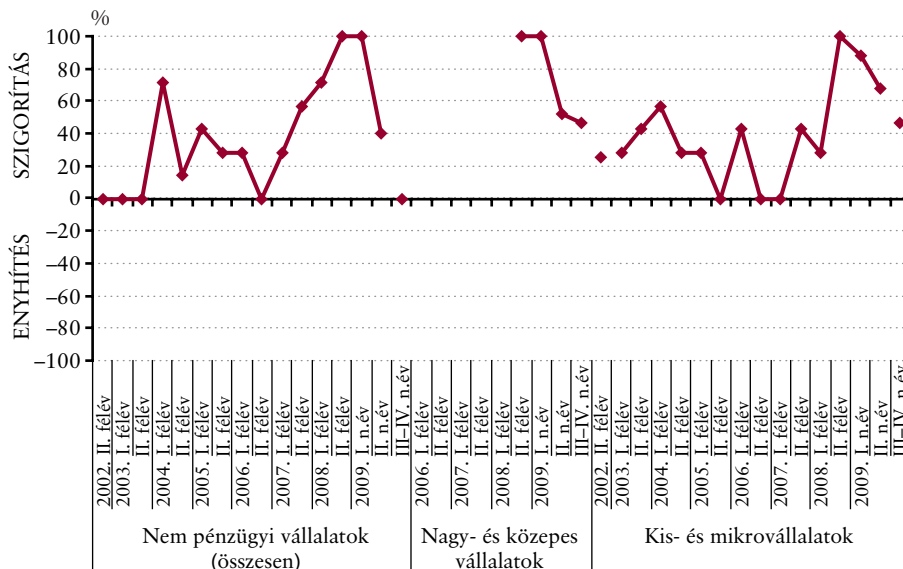
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

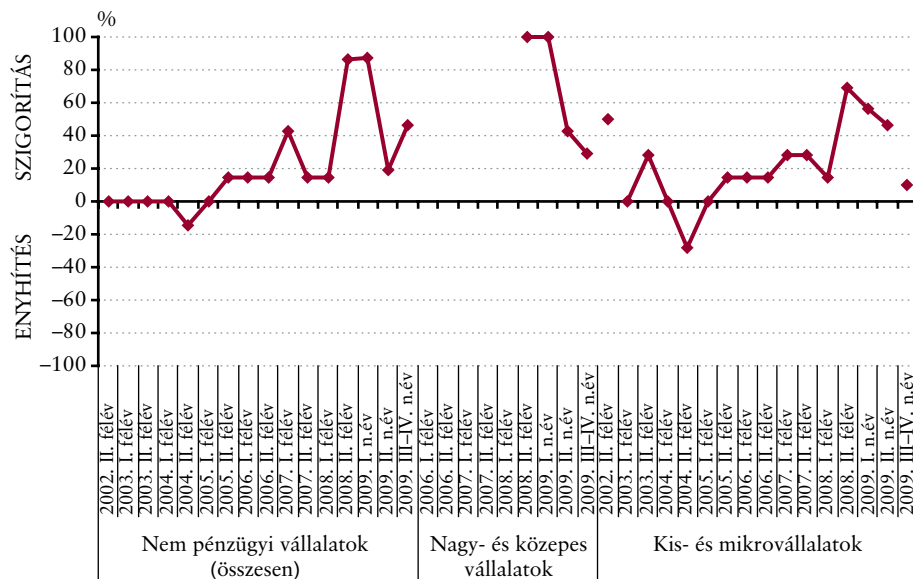
26. ábra

A hitelkamat és a forrásköltségek közötti szpred az egyes vállalati kategóriákban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

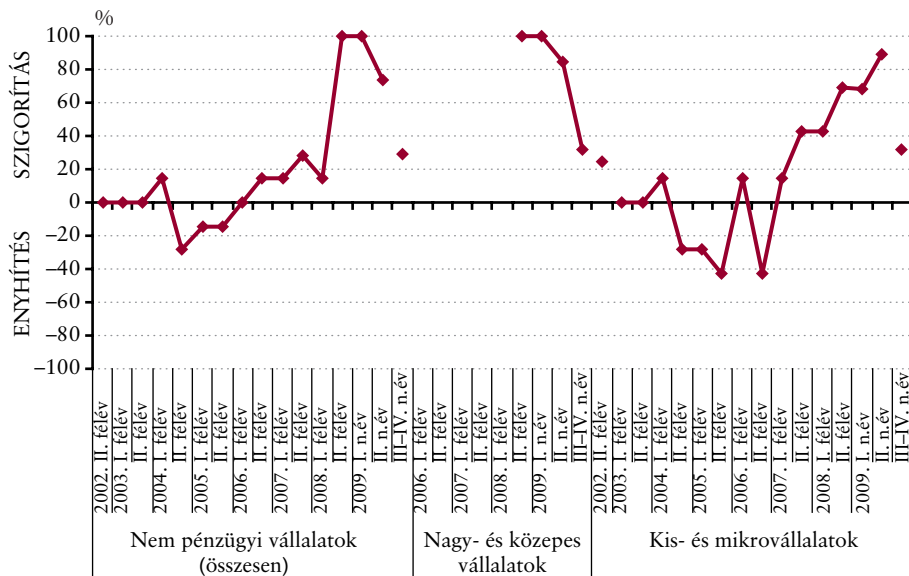
27. ábra

A kockázatosabb hitelekben lévő prémium az egyes vállalati szektorokban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

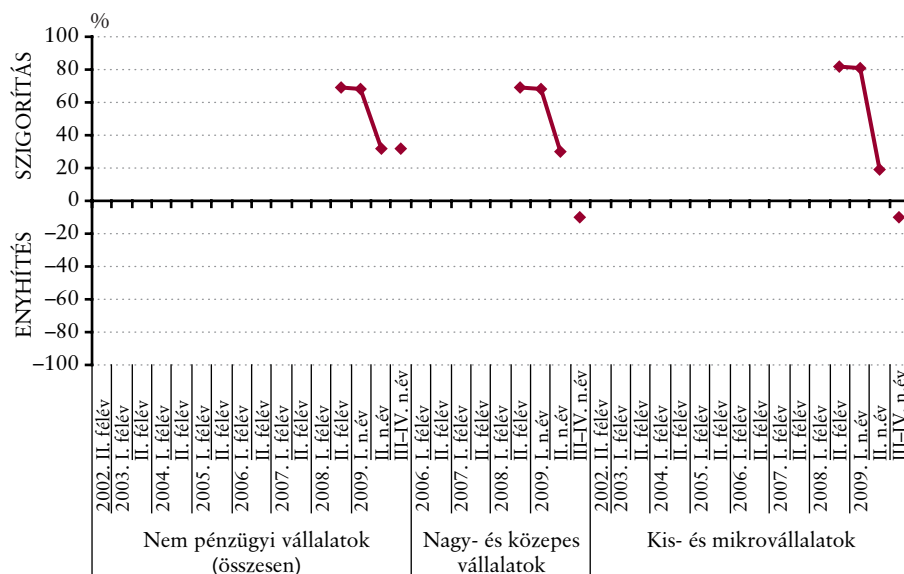
28. ábra

Az adóstól megkövetelt szerződéses kötelezettségvállalások az egyes vállalati kategóriákban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

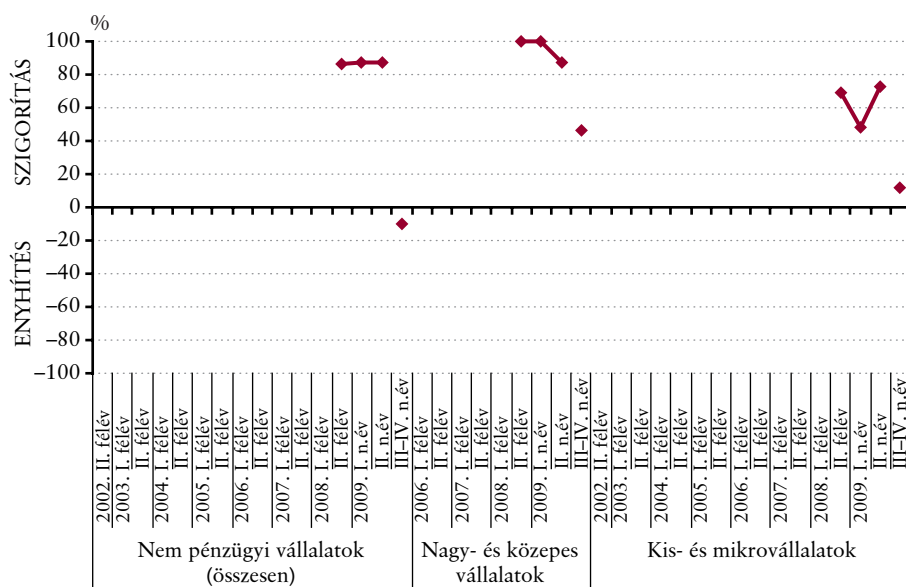
29. ábra

Fedezeti követelmények az egyes vállalati szektorokban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

30. ábra

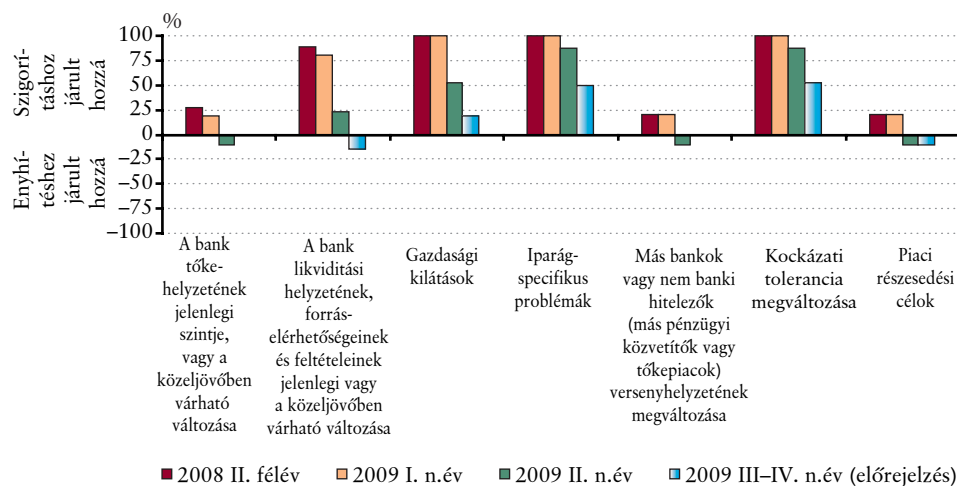
A minimálisan megkövetelt hitelképességi szint az egyes vállalati kategóriákban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

31. ábra

A monitoring, illetve vállalatokkal szembeni adatszolgáltatási követelmények az egyes vállalati kategóriákban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

32. ábra

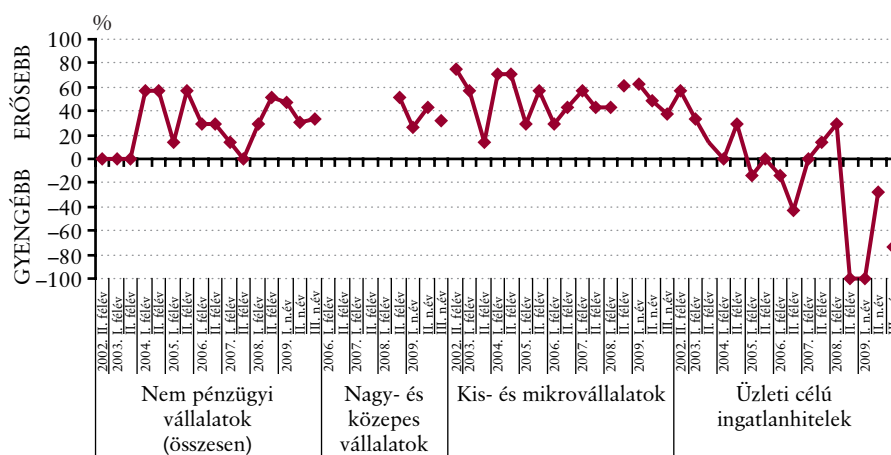
A hitelképességi standardok és a hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a vállalati hitelek esetében

33. ábra

A hitelkereslet vállalatméret szerint

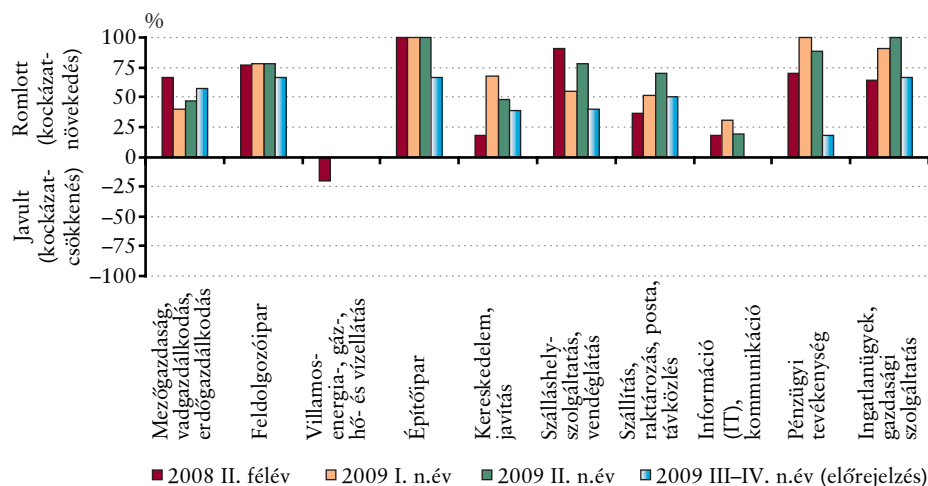
(a növekedést és a csökkenést jelző bankok arányának különbsége)

34. ábra

Az egyes ágazati portfóliók minőségének változása

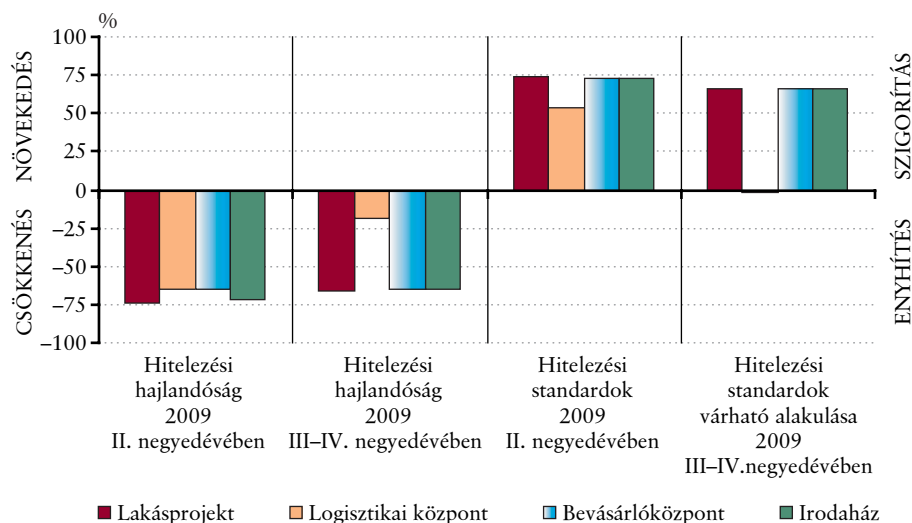
(a romlást és javulást jelző bankok arányának különbsége)

35. ábra

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség (hitelezési hajlandóság) és a hitelképességi standardok/feltételek alakulása az üzleti célú ingatlanhitelek terén

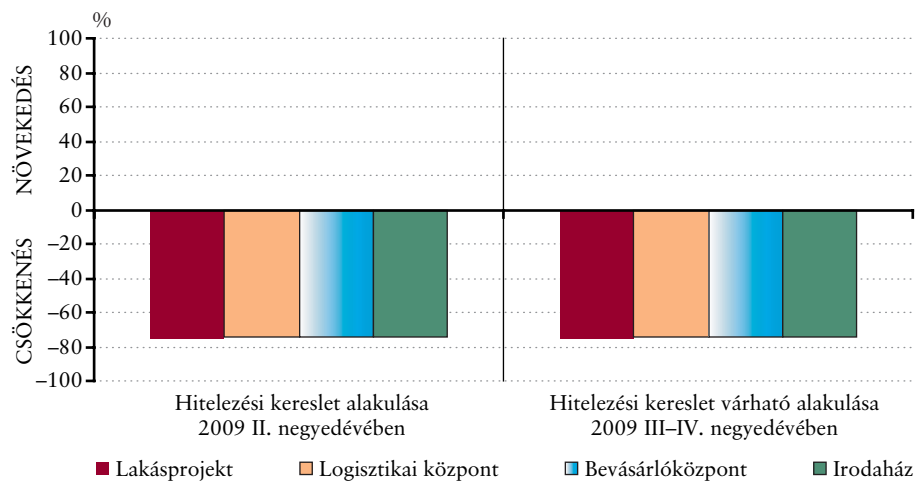
(a növekedést és csökkenést, illetve a szigorítást és enyhítést jelzők arányának különbsége)

36. ábra

A hitelek iránti kereslet az üzleti célú ingatlanhitelezés különböző részpiacain

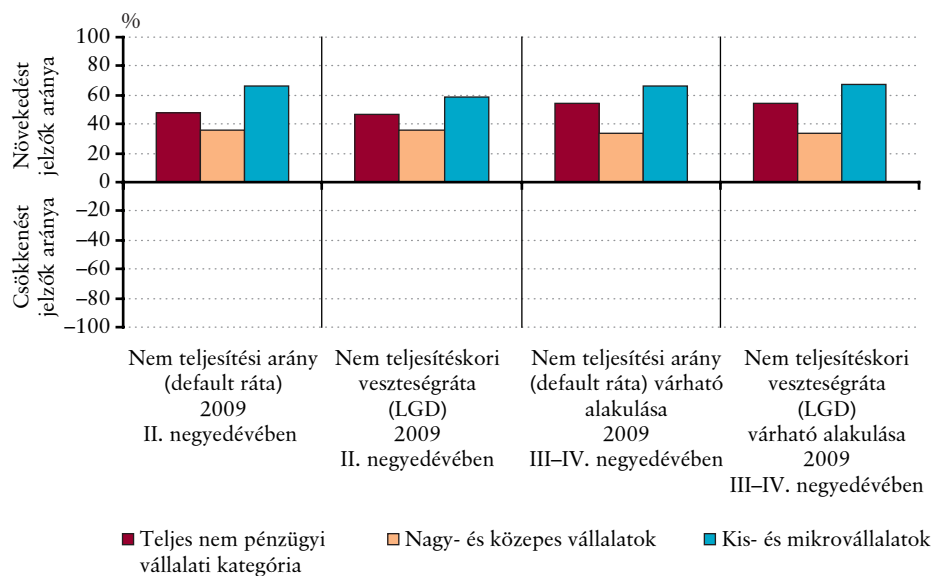
(a növekedést és csökkenést jelzők arányának különbsége)

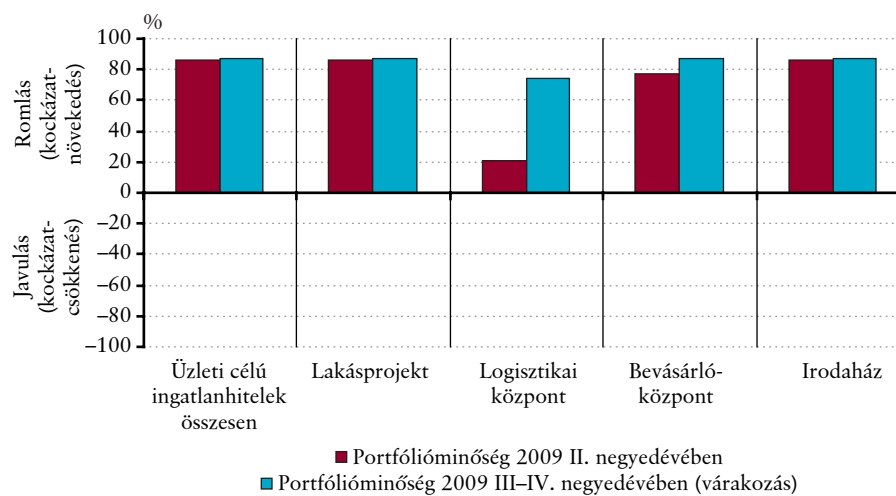
37. ábra

A vállalati hitelek kockázatosságának alakulása a nem teljesítési arányra (default ráta) és nem teljesítéskori veszteségrátára (loss-given-default) vonatkozó válaszok alapján

(kockázatnövekedést és -csökkenést jelzők arányának különbsége)

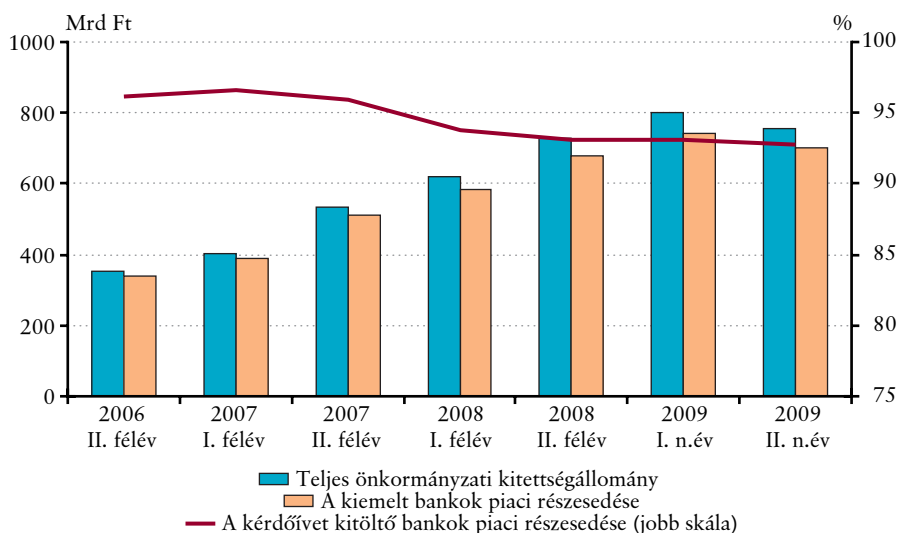
38. ábra

Az üzleti célú ingatlanhitelek portfólióminőségének változása*(romlást és javulást jelzők arányának különbsége)*

ÖNKORMÁNYZATI SZEGMENS

39. ábra

A teljes önkormányzati kitettség állománya és az önkormányzati kérdőívet kitöltő bankok részesedése

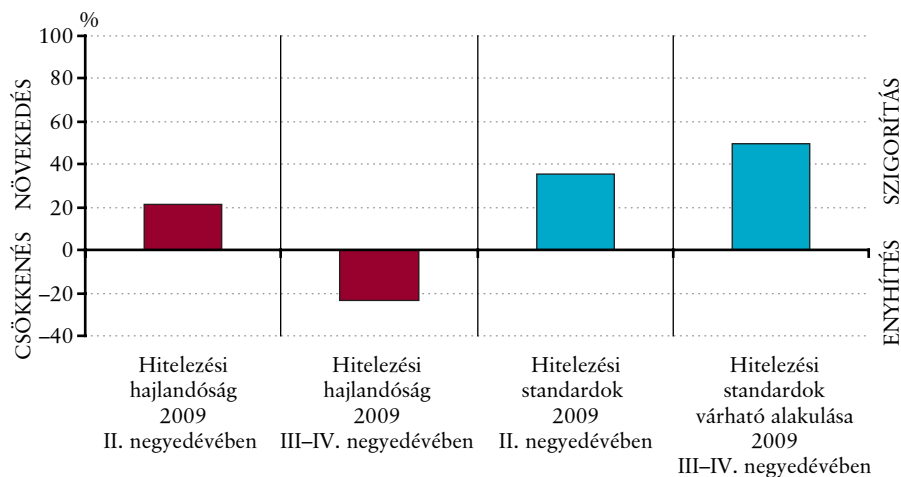

Megjegyzés: 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

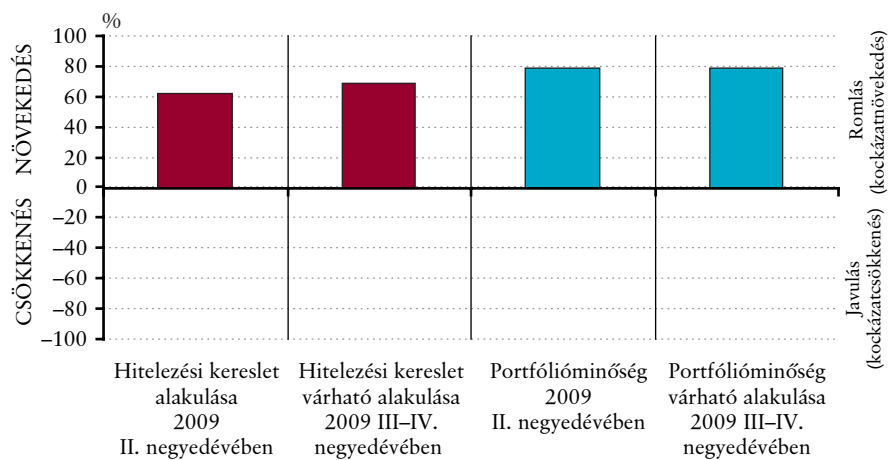
40. ábra

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség és a hitelképességi standardok/feltételek az önkormányzati finanszírozásban

(a növekedést és csökkenést, illetve a szigorítást és enyhítést jelzők arányának különbsége)

41. ábra

A hitelek iránti kereslet, illetve portfólióminőség az önkormányzati finanszírozásban*(a növekedést és csökkenést, illetve romlást és javulást jelzők arányának különbsége)*

2. számú melléklet: Módszertani összefoglaló

A hitelezési felmérés segít feltárni, hogy a piac meghatározó bankjai hogyan látják, értékelik a piaci folyamatokat, illetve a menedzsment és a tulajdonosok helyzetértékelése alapján hogyan alakítják stratégiájukat és azon belül hitelezési politikájukat. Az egyedi, mikroszintű válaszok aggregálásával a piaci változások irányára, trendjeire tudunk következtetni. Jelen elemzés megállapításaiban minden esetben a banki vezetők válaszait és nem a saját szakértői véleményünket ismerteti. A felmérés lefedi a háztartási, a vállalati és az önkormányzati hitelezési aktivitást.

A kérdőívek az eddigi gyakorlatnak megfelelő módon kiküldésre kerültek a felmérésbe bevont hitelintézetek hitelezési vezetőinek, akik elektronikusan az MNB EBEAD adatbefogadási rendszerén keresztül beküldték elektronikusan válaszaikat. A megkérdezett bankokhoz kapcsolódó lízingvállalatok írásban adtak választ a gépjármű-finanszírozásra vonatkozó kérdésekre.

A háztartási hitel szegmensben összesen 13 bank vesz részt a felmérésben. A lakáshitelekkel kapcsolatos kérdésekre 9, a fogyasztási hitelezési részre 13 bank és 4 banki tulajdonban levő pénzügyi vállalkozás adott választ.⁵ A lakáscélú hitelállományra vonatkozóan a felmért intézmények a 2009. második negyedév végi adatok alapján a bankszektor⁶ 91,8%-át fedik le, ugyanaz az arány a fogyasztási hitelek piacán 85,8% volt.

A vállalati kérdőívet összesen hét, a vállalati hitelpiac 82,9%-át, az üzleti ingatlanhitelek piacának 93,8%-át képviselő bank töltötte ki.

Az önkormányzati hitel szegmensben összesen 6 bankról kértünk választ. A felmért intézmények a 2009 második negyedév végi adatok alapján a bankszektor önkormányzati kitétségeinek 92,8%-át fedik le.

Módszertanilag a felmérés minden szegmensben kizárólag standard kérdőívből áll a 2009 januárjában végrehajtott felmérés óta. A korábbiakban felmérésről felmérésre változó aktuális kérdésekre más csatornákon, elsősorban az MNB „Piactudás” gyakorlatán keresztül szerzünk információt.

A standard kérdőív rész során rákérdezzük a hitelezési hajlandóság (kihelyezni kívánt hitelmennyiség), a hitelezési standardok, a hitelezési/folyósítási feltételek változtatásaira, továbbá a válaszadó bank által érzékelt kereslet (előző negyedévben megfigyelt, és következő félévre várt, szezonális hatásoktól szűrt, új hitelkérelmeken alapuló) változására, a portfólió minőségének változására, illetve vállalati kérdőív esetében a szektorok kockázati megítélésének alakulására. A felmérésben ötfokozatú skálán kapunk választ a hitelezési hajlandóság, a kereslet, standardok/feltételek, kockázati paraméterek, szektorok megítélésének kockázatosságának tendenciáira:

- 1-es értékelés jelenti a jelentős erősödést a keresletben, a hitelezési hajlandóság növekedését, jelentős szigorítást a hitelezési standardokban/feltételekben, jelentős növekedést a lakásárakban, a kockázati paraméterek jelentős növekedését, továbbá a szektorok kockázati megítélésénél a jelentősen kockázatosabbá válást a felmérést megelőző félévhez képest, illetve a következő félévre vonatkozó előrejelzés esetében a jelenlegi félévhez képest.
- 3-as értékelés változatlanságot jelent mind az tárgyfélév értékelésében, mind a következő félévre vonatkozó előrejelzésben.
- 5-ös értékelés jelenti a jelentős gyengülést a keresletben, a hitelezési hajlandóság jelentős csökkenését, jelentős enyhítést a hitelezési standardokban/feltételekben, jelentős csökkenést a lakásárakban, a kockázati paraméterek jelentős csökkenését, továbbá a szektorok kockázati megítélésénél a jelentősen biztonságosabbá válást a felmérést megelőző félévhez képest, illetve a következő félévre vonatkozó előrejelzés esetében a jelenlegi félévhez képest.

⁵ A vizsgált félévek során változott a megkérdezett bankok száma és köre (pl. fúzió hatására). Lakáscélú hitelezés témájában felmérés kezdete óta (2003 decemberének kivételével) 7 bankkal folytattuk le az interjút, 2005 decemberétől pedig 8-ra, majd 2007. decemberétől 9-re emelkedett a megkérdezett bankok száma. A fogyasztási hiteleknel eleinte 7 bankkal folytattuk le az interjút, 2004 első félévétől 9 bankra, 2004 végétől 10-re, 2006 végétől 11-re, 2007 júliusától 12-re emelkedett, 2008 januárjától pedig 13 a megkérdezett bankok száma.

⁶ Eximbank, KELER és MFB nélkül tekintjük elemzésünkben a bankszektor.

A 2-es, illetve 4-es válaszok a szélsőséges válaszok közötti köztes helyzetértékelést (pl. valamelyest erősödő kereslet) teszik lehetővé.

A kérdőív szempontjából fontos kulcsszavakat a következőképpen definiáljuk:

A *kihelyezni kívánt hitelmennyiség* (hitelezési hajlandóság) a válaszadó intézmény adott szegmensben meglévő terjeszkedési, állománynövelési szándékát tükrözi.

Hitelezési standardoknak nevezzük azokat a belső banki szabályokat, melyek meghatározzák, hogy a bank milyen ügyfeleknek, ügyfélcsoportoknak (ágazat, terület, méret, pénzügyi mutatók stb. szerinti besorolás alapján) és milyen típusú hitelt (csak fedezett, beruházási, folyószámla stb.) nyújt.

Hitelezési feltételeket illetően megkülönböztetünk nem árjellegű, illetve árjellegű tényezőket. A nem árjellegű hitelnyújtási feltételek (pl.: fedezeti követelmények, adós kötelezettségvállalásai, hitel/hitelkeret maximális nagysága stb.) konkrét szerződéses feltételek, a bank csak ezek mellett hajlandó a hitel folyósítására. Az árjellegű tényezők alatt többek között a kamatszint és a forrásköltség közötti szpredre és kockázati prémiumra kérdezzük rá.

A hitelezési standardok és hitelezési feltételek összefüggő fogalmak, így együttesen kérdezzük rá a hitelezési feltételek és standardok összességében mért változására, majd egyesével az egyes hitelezési feltételekre.

A kérdőívet tartalmazza (összesített válaszokkal együtt, ahol számszerű válaszokat kaptunk) a csatolt 4., 5. és 6. számú melléklet (elérhető az MNB honlapján Excel formátumban). Az eredmények felvázolásánál mindhárom hitelezési szegmensben (háztartási, vállalati és önkormányzati) követjük a rájuk vonatkozó kérdőívek szerkezetét. A kérdőív visszatekintő kérdései az előző negyedévre (korábban az előző félévre) vonatkoznak (pl. 2009 júliusában 2009 második negyedévére), az előretekintő kérdések pedig az éppen előttünk álló féléves időszakra (pl. 2009 júliusában 2009 harmadik és negyedik negyedévére) tartalmaznak előrejelzést az előző negyedév (korábban előző félév) tendenciáihoz viszonyítva.

A változás jelzésére a válaszadók százalékában kifejezett ún. nettó változásmutatót használjuk. Ezt úgy kapjuk, hogy a változást (szigorítást/növekedést/erősödést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányából levonjuk az ellenkező előjelű változást (enyhítést/csökkenést/gyengülést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányát.

Felmérés a hitelezési vezetők körében a bankok hitelezési gyakorlatának vizsgálatára
A 2009 második negyedévére vonatkozó felmérés összesített eredményének ismertetése

2009. augusztus

Nyomda: D-Plus

H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19-21.

